



Ірина Івасишин,

асистент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Iryna Ivasyshyn,

Assistant,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)

**УДК 78.06:37013
ББК 74.200 5413**

МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

MUSICAL-PERFORMING ACTIVITY AS A WAY OF PERSON'S CREATIVE DEVELOPMENT

Стаття присвячена проблемі творчого розвитку особистості через музично-виконавську діяльність. Автор указує на актуальність проблеми на сучасному етапі суспільного розвитку та розкриває сутність виконавського мистецтва.

Ключові слова: музика, виконавець, музично-виконавська діяльність, виконавська майстерність, інтерпретація, творчість.

Статья посвящена проблеме творческого развития личности средством музыкально-исполнительской деятельности. Автор указывает на актуальность проблемы на данном этапе развития общества и раскрывает сущность исполнительского искусства.

Ключевые слова: музыка, исполнитель, музыкально-исполнительская деятельность, исполнительское мастерство, интерпретация, творчество.

The article is devoted to the problem of person's development by way of the musical-performing activity. The author points out the actuality of the problem at present day stage of social development and reveals the essence of performing art.

Key words: music, performer, the musical-performing activity, performing art, interpretation, creation.

Постановка проблеми. За сучасних умов становлення суспільства та відродження національної культури особливого значення набуває питання виховання духовно багатой, високо культурної, творчої особистості. Особливими можливостями в цьому процесі володіє мистецтво і, зокрема, музичне. Його роль визначається тонким психоемоційним впливом, що дозволяє виховувати та формувати характер, світогляд, духовність, творче самовираження. Надаючи надзвичайно велику звукову інформацію, музика через слух збагачує емоційну сферу людини, дозволяє їй творчо «пережити закладені у музичному творі емоції... сприймати музику як живе і образне мистецтво народжене життям і нерозривно пов'язане з ним» [3, с.4], спонукає до глибокого відчуття краси і творчого переосмислення своїх вражень. Ще Аристотель писав, що в основі музики лежать зародки морального стану людини, бо саме музика має великі можливості впливу на особистість, формує її внутрішній світ. В одному зі старовинних трактатів говорилося, що та людина, яка займається музикою, «не заплямить себе жодним негідним вчинком, але буде корисною і для себе, і для батьківщини, не допускаючи ніяких порушень гармонії ні в дії, ні в слові, завжди і всюди притримуючись достоїності і порядку» [1, с.92].

Прагнення людини до створення того, що приносить їй естетичну насолоду, сприяло розвитку творчої діяльності протягом всієї історії людства. Саме творчість дає можливість людині аналізувати свої потреби, інтереси, схильності, знаходити форми проявів індивідуальної активності. Вона сприяє формуванню особистісної значущості, емоційного розкріпачення, впевненості в собі, забезпечує самостійність у процесі діяльності. Тому проблема творчого розвитку особистості стає однією з найактуальніших у процесі розвитку суспільства.

Аналіз актуальних досліджень. Важливе місце у творчому розвитку особистості посідає музично-виконавська діяльність – процес, у якому виконавець, з одного боку, прагне якнайглибше проникнути в художній задум твору, з іншого, - намагається якнайповніше донести його до слухача. Музичне виконавство відображає сутнісні ознаки і характерні риси музики як унікального виду мистецтва і виявляється в особливостях різних видів, форм, жанрів процесу виконавського мистецтва як художнього явища і художньо-творчої діяльності. Аналіз музично-педагогічних досліджень свідчить про зростання уваги вчених до питань інструментально-виконавської



діяльності (О.Абдулліна, Л.Арчажникова, Ю.Бай, Н.Біла, Р.Верхолаз, Є.Йоркіна, І.Зязюн, З.Квасниця, В.Крицький, І.Мостова, В.Муцмакер, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Рудницька, Є.Скрипкіна, Г.Ципін, О.Щербініна, Т.Юник та ін.). Сучасна наука, що досліджує різноманітні прояви музично-творчої діяльності людини, є складною системою знань, пов'язаних з пізнанням різних музичних явищ, внутрішніх закономірностей музики, її функціонування. Теорія музичного виконавства посідає особливе місце в охопленні цілої низки складних проблем, розв'язання яких вимагає різних наукових підходів і спільних зусиль спеціалістів у галузі естетики, психології, педагогіки і музикознавства. Аналіз наукової літератури виявив наявність різноманітних підходів до визначення сутності виконавського мистецтва та його окремих характеристик. Так, на думку М.С.Кагана, виконавство є «... повноцінним видом художньої творчості поряд з діяльністю композитора, драматурга, але воно має виразні відмінності, що зумовлені сформованістю особистісних якостей музиканта як виконавця, специфічними особливостями сфери художньо-творчої діяльності» [4, с.56]. Проблеми творчого розвитку особистості присвятили свої праці такі науковці: Е.Абдуллін, А.Болгарський, О.Зіміна, Л.Масол, О.Олексюк, О.Ростовський, О.Рудницька.

Мета статті: розкрити вплив музично-виконавської діяльності на творчий розвиток особистості.

Виклад основного матеріалу. Музична діяльність виконавця спрямована на те, щоб оживити в новому варіанті вихідні основи авторського тексту, що являє собою індивідуальне тлумачення виконавця об'єктивної композиторської інформації, викликаючи у слухачів образні уявлення, інтелектуальну реакцію, асоціативне мислення, фантазію, натхнення. Це пробуджує почуття та емоції, несе конкретну інформацію, виступає об'єктом пізнання, приносить естетичну насолоду.

Музично-виконавська діяльність як творчий процес здійснюється на трьох рівнях. Перший з них пов'язаний з проникненням виконавця у зміст окремих мотивів та інтонацій шляхом розкриття семантичного значення; другий – означає переведення семантичної конкретизації в художнє узагальнення; третій – передбачає завершення перших двох і оформлення певного драматургічного задуму виконавця [6, с. 8].

Виконавська діяльність містить у собі величезні можливості для розкриття музикантом власних індивідуальних творчих особливостей; максимально розвиває самостійність, віддзеркалює минулий естетичний досвід, асоціативні зв'язки у процесі виконання, розуміння і передачі того потаємного, що становить духовний світ композитора, його авторську позицію. Музикознавці розглядають музично-виконавську діяльність як динамічну систему, складниками якої є композиторська творчість, творчість інтерпретатора та слухачка «співтворчість».

У музично-виконавській діяльності важливе місце належить виконавській майстерності. Вона уподібнюється з вправністю, мистецтвом, ознакою яких є досконала творча обізнаність особистості про предмет діяльності, що характеризується неповторністю, унікальністю уміння майстра, оригінальністю творчих завдань. Майстерність набувається виконавцем у процесі діяльності. Вона виступає як властивість до суб'єктивного усвідомлення образу об'єктивної дійсності, що зумовлює творче перетворення установлених стереотипів. Завдяки цьому феномен майстерності виявляється не в імітуванні способів діяльності, а у творчому й оригінальному їх розвитку. Питанням виконавської майстерності приділяється останнім часом надзвичайно велика увага в музичній педагогіці, естетиці виконавського мистецтва. У вітчизняній педагогіці одним з перших виконавську майстерність конкретизував М.Давидов. На його думку, теоретичні основи формування виконавської майстерності становить широкий спектр положень, а саме:

- єдність композиторського та інтерпретаційного аспектів музичного мислення як основа виконавського мистецтва;
- взаємопроникнення напруженості і співнапруженості засобів музичної виразності та інструментальних інтонаційно-виражальних засобів;
- єдність логіки мікроструктури музичного твору з логікою музично-ігрових рухів у виконавському відтворенні нотного тексту;
- слухо-моторне випередження музично-ігрових рухів у виконавській діяльності;
- процесуальність динаміки;
- співвідношення понять «емоційний тонус виконавця» і «емоційний тонус реального звучання»;
- співтворчий характер виконавського інтерпретаторського мистецтва;
- художня техніка як явище містке, комплексне, цілісне, багатофункціональне;
- культура почуттів виконавця та органічна єдність емоційного і раціонального факторів у виконавському процесі [2, с.88].

Отже, виконавська майстерність – це характеристика рівня виконавської діяльності музиканта, що передбачає здатність до глибокого осягнення змісту музики, виявлення власного ставлення до її художніх образів, технічно досконалого та артистичного втілення музичного твору в реальному звучанні. Виконавська майстерність як результат справжньої творчості передбачає уміння створити цікаву, неповторну, винятково індивідуальну інтерпретацію музичного твору.

Розглядаючи особливості сучасного концертного життя, соціальні функції музичного виконавства, форми спілкування між виконавцем і слухачем, із соціальної точки зору питання музичного виконавства й виконавської



діяльності висвітлює Ю.Капустін. Він підкреслює важливість інтерпретаційних процесів, характеризує професійну інтерпретацію як осягнення та втілення авторського задуму, актуалізацію та індивідуалізацію виконання. Так, під актуалізацією розуміється «переміщення» твору до тієї епохи, соціального і національного середовища, до якого належить сам виконавець; підпорядкування трактовки об'єктивним, історико-соціальним вимогам, естетичним і художнім смакам цього середовища. Під індивідуалізацією розуміється переосмислення твору, що пов'язане з власним ставленням виконавця до того, що виконується, з виявленням його художньо-творчого потенціалу [5].

Дослідженням доведено, що інтерпретація музичних творів є однією з найважливіших проблем музичного виконавства. Вона розглядається в полі об'єктивно-суб'єктивних чинників стосовно глибини виявлення художнього задуму композитора і міри творчої свободи виконавця. Теорія музикознавства визначає термін «інтерпретація» як художнє тлумачення музичного твору в процесі його виконання, зокрема як активний творчий процес, у якому воля композитора повинна стати власною волею інтерпретатора. Творче осягнення музики виключає механічне застосування стандартних прийомів і правил. Виконавська інтерпретація спирається на відповідні знання та аналітичні навички, але передбачає розвинену інтуїцію, художнє чуття та творчий процес.

Висновок. Для мистецтва характерна велика гострота і сила, більш широкий діапазон, розмаїття переходів емоційних барв. Для митця важливо не тільки відчувати художній образ, а надзвичайно суттєво відобразити різні почуття так, щоб слухач, глядач були сповнені, пронизані тими ж переживаннями. Сутність творчості виконавця – в усвідомленні глибини твору, в адекватному й натхненному його відтворенні, тобто в художньому тлумаченні засобами виконавської майстерності. Виконавець постає ланкою між композитором і слухачем. Творчий процес не зупиняється зі створенням твору, він продовжується у виконавській діяльності.

1. Античная музыкальная эстетика [под ред. А.Ф.Лосева]. – М.: Просвещение, 1960. – 291 с.
2. Давидов М.А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста : [навч. посіб. для вузів] / А.М.Давидов. – К.: Муз. Україна, 1997. – 240 с.
3. Кабалевский Д.Б. Воспитание ума и сердца: Кн. для учителя / Д.Б.Кабалевский. – М.: Просвещение, 1984. – 206 с.
4. Каган М.С. Музыка в мире искусств / М.С.Каган. – СПб: Vt, 1996. – 232 с.
5. Капустін Ю.В. Музыкант: исполнитель и публика / Ю.В.Капустін // Социологические проблемы современной концертной жизни. Исследования. – Л.: Музыка, 1985. – 160 с.
6. Саїк Г.Ф. Формування виконавської майстерності у студентів на основі активізації емоційно-естетичного переживання музики: автореф. канд. пед. наук: 13.00.02. / Г.Ф. Саїк. – К., 2000. – 19 с.

